

забарвленої і спрощеної моделі об'єктивної реальності, що формується у масовій свідомості стихійно або цілеспрямовано за допомогою ЗМІ та технологій паблік рілейшнз. Дуже часто імідж відображає соціальні очікування певної групи. З погляду психологів імідж це маніпуляційний, привабливий, легко сприйнятий психічний образ, що впливає на емоції людини (іноді і на підсвідомість), а через це – на її поведінку і вибір, що вона здійснює.

Список бібліографічних посилань

1. Weber M. The sociology of religion / Transl. by E. Fis-coff. Introd. By T. Parsons. L. : Methuen, 1965. LXVII, 308 p.
2. Саппа Н.Н. Лидер в общественных движениях и организациях / *Особистість в умовах сучасних політичних відносин*: зб. наукових праць (за мат. XVI Харківських політологічних читань). Х.: Право, 2003. С.159-161.
3. Bensman J., Givant M. Charisma and modernity: the use and abuse of a concept. *Social research*. 1975. Vol. 42. №4.

Свидло Дар'я Віталіївна,
студентка 4-го курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ ТА СЕНСО-ЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ДІВЧАТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Проблематику підліткових акцентуацій характеру і суміжних з нею проблем у сучасній психології підліткового віку вивчено досить детально. Ця тема висвітлюється у працях Ю.А. Александровського, М.І. Буянова, В.А. Гур'євої, М.В. Грибанової, О.І. Захарова, І.С. Кона, К.С. Лебединської, О.Є. Лічко, Н.Ю. Максимової, С.І. Підмазіна, К.Н. Поліванової, Ю.В. Попова, А.Н. Прихожан, В.В. Рибалка, О.В. Скрипченка, О.Т. Соколової, Д.Й. Фельдштейна та інших авторів. Серед зарубіжних досліджень можна відзначити праці К.Леонгарда.

Проблему становлення ціннісних орієнтацій підлітків сучасні науковці розглядають у різних напрямках: співвідношення ціннісних орієнтацій та інтересів школярів; психологічні аспекти розвитку ціннісних орієнтацій та інтересів школярів; залежність соціальної активності особистості від її орієнтації; педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій. Проте, варто зауважити, що однозначного визначення ціннісних орієнтацій не існує. Так, їх розуміють як цілі, прагнення, бажання, життєві ідеали, систему певних норм (В. Ольшанський, О. Титаренко), установки на ті чи інші цінності матеріальної або духовної культури суспільства (А. Здравомислов, В. Ядов), вияв потреби (В. Злотніков), ставлення до навколишнього середовища (В. Водзинська), детермінанти прийняття рішень (Ю. Жуков), складні узагальнені системи ціннісних уявлень (І. Попова, А. Ручка), основний канал перетворення культурних цінностей у стимули і мотиви практичної поведінки людини (В. Алексеева), типи пізнавальних реакцій людини (Е. Шпрангер). Таке розмаїття визначень свідчить про те, що поняття «ціннісні орієнтації» усе ще потребує конкретизації, визначення структури, видів ціннісних орієнтацій та їх місця в загальній системі ціннісно-сміслових утворень особистості.

Людина, на відміну від тварин, має біологічну і соціальну природу. З біологічної точки зору його поведінка визначається збереженням життєво важливих внутрішніх умов, але соціальне теж дуже важливе. Соціальне у людини проявляється за наявності у нього особистості. Однією з індивідуальних психологічних особливостей особистості є характер. Риси характеру проявляються у всіх сферах діяльності людини. Через те, що ми всі живемо і на протязі життя перебуваємо постійно у суспільстві.

Характер – це сукупність стійких індивідуально – психологічних властивостей людини, які виявляються в її діяльності та суспільній поведінці, у ставленні до колективу, до інших людей, праці, навколишньої дійсності та самого себе.

Ціннісно-смилова сфера – це ядро особистості з її неповторною картиною світу яка виступає як підсистема саморегуляції та включає в себе:

- ціннісні орієнтації – підстави, за якими юнак «вибудовує» об'єкти, суб'єкти, події за ступенем їх значущості;

- особистісні смисли – індивідуалізоване відображення справжнього ставлення особистості до тих об'єктів, заради яких розгортається її діяльність, усвідомлюване як «значення – для – мене»;

- спрямованість особистості – це система стійких спонукань юнака (що він хоче, до чого прагне, так чи інакше розуміючи світ, суспільство; чого уникає, проти чого готовий боротися);

- репертуар референтних груп – це соціальна група, яка служить для юнака своєрідним стандартом, системою відліку для себе та інших, джерелом формування соціальних норм і ціннісних орієнтацій.

Психологічною основою ціннісно-смилових орієнтацій юнаків є різноманітна структура потреб, мотивів, інтересів, цілей, ідеалів, переконань, світогляду, що беруть участь у створенні спрямованості особистості, виражають соціально-детерміновані відносини особистості до дійсності.

Ціннісно-смилові орієнтації, визначаючи центральну позицію особистості, впливають на спрямованість і зміст соціальної активності, загальний підхід до навколишнього світу і самому собі, надають сенс і напрямок діяльності людини, визначають його поведінку і вчинки. Юнак прагне знайти сенс і відчуває фрустрацію або екзистенціальний вакуум, якщо це прагнення залишається нереалізованим.

Ціннісно-смилові орієнтації юнака формуються і розвиваються в процесі соціалізації. На різних етапах соціалізації їх розвиток неоднозначний і визначається факторами сімейного та інституалізованого виховання і навчання, професійною діяльністю, суспільно-історичними умовами.

Психологічними механізмами формування і розвитку ціннісно-смилових орієнтацій виступають індивідуально-психологічні особливості протікання

психічних процесів і насамперед – мислення, пам'яті, емоцій і волі, існують у формі інтеріоризації, ідентифікації та інтерналізації соціальних цінностей.

Мета дослідження – вивчити взаємозв'язки ціннісно-смислової сфери з особливостями характеру у дівчат підліткового віку.

Для досягнення мети було використано «Тест сенсо-життєвих орієнтацій (СЖО)» Д.А. Леонтьєва та «Опитувальник акцентуацій характеру і темпераменту» Г. Шмішека, К. Леонгарда.

Результати дослідження взаємозв'язків ціннісно-смислової сфери з особливостями характеру у дівчат підліткового віку представлені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Взаємозв'язки акцентуацій характеру та сенсо-життєвих орієнтацій у дівчат (r)

Шкали	Цілі в житті	Процес життя	Результативність життя	Локус контролю – Я	Локус контролю – Життя	Загальний показник (ОЖ)
Демонстративний тип	-0,043	-0,235	0,273	-0,136	-0,419	0,019
Застриягаючий тип	-0,259	0,172	-0,377	-0,277	-0,010	-0,041
Педантичний тип	-0,371	-0,474	0,156	0,122	0,045	-0,478
Збудливий тип	-0,169	0,082	0,076	-0,226	-0,164	0,451
Гіпертимний тип	-0,661	0,094	-0,129	-0,176	0,306	-0,228
Дистимічний тип	0,250	-0,122	-0,416	0,457	-0,326	0,226
Тривожний тип	-0,164	-0,493	0,414	-0,295	0,432	0,939
Екзальтований тип	-0,493	0,322	-0,197	0,698	0,248	0,943
Емотивний тип	-0,300	-0,203	0,021	0,466	0,245	0,610
Циклотимний тип	0,127	0,028	0,978	0,511	0,716	0,268

Результати отримані при визначенні кореляції взаємозв'язків акцентуацій характеру та сенсо-життєвих орієнтацій у дівчат говорять про негативні зв'язки «Гіпертимний тип» і «Цілі в житті» ($r = -0,661$; $p \leq 0,01$), тобто при зростанні

рухливості, балакучості, пантоміміки, надмірної самостійності, гарного настрою, хорошого самопочуття і інших радостей життя, знижуються цілі в житті, та плани на майбутнє та навпаки.

Але при цьому спостерігаються позитивні кореляційні зв'язки між «Тривожний тип» та «Загальний показник (ОЖ)» ($r = 0,939$; $p \leq 0,001$) це вказує на те, що зі зростанням низької контактності, мінорного настрою, боязкості, лякливості, невпевненості у собі зростають цілі в житті, значимість життя.

Позитивні кореляційні взаємозв'язки спостерігаються у «Екзальтований тип» з «Локус контролю – Я» ($r = 0,698$; $p \leq 0,01$) та «Загальний показник» (ОЖ)» ($r = 0,943$; $p \leq 0,001$), тобто при зростанні здатності захоплюватися, а також – усмішливості, відчуття щастя, радості, насолоди, високої контактності, балакучості, влюбливості, зростають цілі та задачі в житті, значимість життя, впевненість в прийнятті рішень.

Також спостерігається позитивна кореляція «Емотивний тип» та «Загальний показник (ОЖ)» ($r = 0,610$; $p \leq 0,01$), тобто при зростанні емоційності, чутливості, тривожності, вразливості, слізливості, зростають й цілі в житті, значимість життя.

Результати позитивних кореляційних взаємозв'язків між «Циклотимний тип» з «Результативність життя» ($r = 0,978$; $p \leq 0,001$) та «Локус контролю – Життя» ($r = 0,716$; $p \leq 0,01$), тобто при зростанні змін настрою в залежності від зовнішніх обставин, зростає й продуктивність та осмисленість життя, контроль над своїм життям, свобода вибору над рішеннями. Таким чином, отримані результати вказують на позитивні та негативні взаємозв'язки ціннісно-сміслової сфери з особливостями характеру у дівчат підліткового віку.

Список бібліографічних посилань

1. Батаршев А.В. Типология характера и личности: Практическое руководство по психологической диагностике. М. : Изд-во Ин-та психотерапии, 2005.- 112с.
2. Алексеева В. Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности. *Психологический журнал*. 1984. Т. 5, № 5.С. 63-70.
- 3.Вайзер Г.А. Отношение старшеклассников к проблеме смысла жизни // Психол. философ. и религиоз. аспекты смысла жизни: матер. III–IV симпозиумов. М., 2001.

4. Леонгард К. Акцентуированные личности: Ростов Н/Д: Феникс, 2000. 544 с.
5. Леонтьев Д. А. Методика изучения ценностных ориентаций. М.: Смысл, 1992. 17 с.

Науковий керівник: Греса Наталія Володимирівна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент.

Селіверстова Вікторія Юріївна,
студентка 2-го курсу, факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ КУРСАНТІВ

Сучасне життя висуває чимало нових вимог до особистості. Зміни стають більш виразними та інтенсивними, змінюється перебіг періоду існування особистості. Соціум стрімкими темпами змінюється, регулярно вводячи у застосування нові технології, новітні спеціальності, нові різновиди діяльності, при цьому відмовляючись від колишніх, звичайних конфігурацій. Невизначеність стає вже не просто некомфортним етапом існування певного індивіду, вона вже є прямою умовою сучасного життя. Приймає чи не приймає невизначеність особистість визначає така риса особистості як толерантність до невизначеності.

Курсанти перебувають на складаному етапі свого життя, який особливо повен невизначеністю. Пошуки виду діяльності та будування власної кар'єри у перспективі об'єднані з численними елементами невизначеності. В такому випадку, як швидко особистість здатна пристосуватись до невизначеності безпосередньо пов'язано із її ефективністю та подальшим успіхом, зокрема, професійним.